

aliat per permetre utilitzar amb plena normalitat el català en l'àmbit professional i social, i aquest diccionari és una mostra d'aquesta voluntat d'ésser i de la vitalitat de la nostra llengua. Quan estudiava vaig aprendre que telecomunicació volia dir

l'emissió, la recepció o la transmissió de signes, senyals, escrits, missatges, sons o qualsevol mena d'informació per cable, ràdio, llum o altres mitjans electromagnètics. El pas del temps m'ha anat confirmant que aquella definició era

encertada, que podríem fer servir qualsevol mena d'informació, i que el català mai no en quedaria exclòs.

Llengua i Ús

L'entonació del català

Dolors Font Rotchés
Barcelona: Publicacions de
l'Abadia de Montserrat, 2007
(Biblioteca Milà i Fontanals; 53)

Autora

Mar Massanell i Messalles
Grup Llengua i Mèdia. Universitat
Autònoma de Barcelona

No és el mateix recórrer un camí fressat que endinsar-se per viarans que esperen qui els desbrossi. No tots els nivells d'estudi del llenguatge estan igualment desenvolupats. Alguns disposen de marcs teòrics amb una bona capacitat explicativa i de mètodes d'anàlisi productius, i tenen una tradició consolidada, la recerca hi dóna bons fruits i gaudeixen d'una elevada aplicació i difusió social. En d'altres, aquests aspectes hi són incipients i calen pioners que hi obrin camí. Això ha fet Dolors Font en *L'entonació del català*, obra dedicada a un aspecte tan interessant com poc estudiat.

L'autora, partint de la tesi doctoral que va defensar el 2005, hi descriu de manera completa i sistemàtica l'entonació. Atès l'origen acadèmic, no és estrany que el llibre s'obri amb un capítol d'estat de la qüestió, en què es tracten els conceptes fonamentals per a delimitar i entendre el fenomen, s'hi ofereix una visió dels diversos enfocaments teòrics des dels quals s'ha abordat i s'hi valoren les investigacions precedents referides a la llengua catalana, entre les quals destaquen els nombrosos estudis de Pilar Prieto, que el 2002 es va ocupar del capítol d'entonació de la *Gramàtica del català contemporani* i va publicar el primer llibre sobre l'entonació del català, l'únic que existia fins ara.

En el capítol següent, Font aprofundeix en el marc teòric i en el mètode d'anàlisi acústico-perceptiva propis, formulats poc abans pel director de tesi i

autor de la presentació del llibre, Francisco José Cantero, director del Laboratori de Fonètica Aplicada de la Universitat de Barcelona (*Teoría y análisis de la entonación*, Barcelona: EUB, 2002). Hi detalla la constitució del corpus (*Corpus oral de parla espontània. Gràfics i arxius de veu*, Biblioteca Phonica, 4, 2006), en l'exploració instrumental del qual se sustenta la descripció posterior. Cal remarcar-ne l'accessibilitat des de <http://www.ub.edu/lfa>, des d'on podreu escoltar 580 enunciats obtinguts en un context de diàleg en mitjans audiovisuals (TV3, TV2, Canal 33). En destaquem la diversitat, tant pel que fa als formats dels programes com a les característiques dels 160 informants, homes i dones d'entre 18 i 70 anys, de professions molt diverses i de procedència dialectal majoritàriament central, però també nord-occidental i, a voltes, valenciana i mallorquina.

Perquè el lector es faci una idea del mètode aplicat per Font en aquest terreny poc bregat, podem establir un paral·lelisme amb la fonologia segmental. Qui més qui menys té idea que la parla és una successió de sons, alguns de percebuts com a coincidents i d'altres com a oposats, fet que permet establir un inventari limitat d'unitats, els fonemes, de la combinació dels quals sorgeixen totes les paraules: els sons inicials de *nas*, *mas* o *pas* són representants de fonemes diferents, perquè la seva sola substitució genera un canvi de significat, i es defineixen per la presència o absència

de trets fonològics opositius (/n/ i /m/ són /+nasal/ mentre que /p/ és /-nasal/, /m/ i /p/ són /+labial/ mentre que /n/ és /-labial/...). D'altra banda, cada fonema, per exemple /n/, té una realització típica (*ennobrir*) i unes variants contextuais caracteritzables per trets (*enfangar*, labiodental; *engrapar*, velar), que en configuren el camp de dispersió.

De manera semblant, la descripció de l'entonació a què arriba Font en els capítols tercer a sisè, d'una banda, es basa en l'establiment d'un inventari finit d'unitats entonatives constituïdes per trets fonològics, anomenades *tonemes* (de manera paral·lela als *fonemes*), de les quals es mostren les relacions de caràcter opositiu i se n'estableixen la funció i el significat i, de l'altra, reposa en la descripció de les unitats melòdiques, constituïdes per trets fonètics, amb la caracterització dels patrons (típics) i de les variants contextuais (camp de dispersió). El fenomen complex de l'entonació queda reduït a unes dimensions abastables (8 tonemes, 3 trets fonològics binaris, 8 patrons melòdics, 18 variants contextuais, 11 trets melòdics típics, 19 d'atípics), fet que obre moltes perspectives a l'aplicabilitat en àmbits diversos.

La concreció pràctica més evident és l'ensenyament del català com a llengua primera, segona o estrangera, en tots els nivells educatius; en particular, pot ser molt útil per als immigrants amb una llengua molt diferent tonalment, com els asiàtics. També pensem en la

formació dels professionals que difonen un model lingüístic en la societat: locutors, actors i, de fet, qualsevol que parli en públic. Cal no oblidar aplicacions de tipus clínic, com la reeducació de la parla en persones amb trastorns auditius o locutius. Tampoc no podem ignorar-ne la utilitat en les tres àrees bàsiques del tractament computacional de l'oral: la síntesi de la veu, el reconeixement automàtic de la parla i els sis-

temes de diàleg persona-màquina.

Dels resultats de Font a *L'entonació del català*, doncs, se'n poden generar moltes aplicacions educatives, clíniques i tecnològiques. Ara només cal que els lingüistes, els logopedes i els enginyers del llenguatge posin mà a l'obra en els àmbits respectius i apliquin els resultats, per exemple, en l'elaboració de materials didàctics, en la confecció de protocols de

tractament de pacients amb trastorns de la parla o en la millora de la naturalitat dels sistemes de producció de veu sintètica. El camí per recórrer és llarg, però les primeres passes, que són les que costen més, ja estan fetes.

El Consorci per a la Normalització Lingüística ha publicat *Veus del món a Barcelona*, un llibre insòlit que recull 107 històries personals escrites en llengua catalana per alumnes d'arreu del món que estan en la primera fase d'aprenentatge de català a Barcelona.

Els autors i les autores d'aquest llibre col·lectiu parlen de com veuen Barcelona i la gent que hi viu; de tot allò que els ha sorprès més dels costums, del caràcter i de la manera de fer dels barcelonins. Gairebé res s'escapa de la curiositat i l'observació d'aquests aprenents de català: la feina, la llengua, l'educació, el temps de lleure, els horaris, el paisatge, l'arquitectura i, sobretot, la gastronomia. Al mateix temps aquests alumnes comparen la seva realitat actual a Barcelona amb la dels seus països d'origen que un dia van decidir deixar enrere. El resultat és un recull de textos carregats de reflexions divertides i emotives que, en alguns casos, confirmen tòpics i, en molts d'altres, provoquen sorpreses.

Aquesta idea va sorgir del Centre de Normalització Lingüística de Barcelona quan va convidar els alumnes dels cursos bàsics de català a participar en un concurs. Es tractava de posar per escrit quines havien estat les coses que més els havien sobtat en arribar a Barcelona tot contraposant-les, alhora, amb els aspectes del seu país o la seva ciutat que pogues-

sin despertar la curiositat de la gent. Com a premi, els treballs més originals es publicarien en un llibre.

La resposta a la convocatòria va ser tot un èxit, de manera que 235 alumnes procedents dels cinc continents van presentar per escrit la seva visió particular sobre Barcelona. Davant la impossibilitat de publicar tots els textos presentats, se'n va haver de fer una selecció, en funció de l'originalitat i l'expressivitat, que s'ha intentat que fos al més representativa possible. De bon començament, es va valorar més allò que es comunicava que no pas la qualitat lingüística dels escrits. Per això, els textos han sofert les mínimes correccions i s'ha intentat respectar les expressions pròpies de la primera fase d'aprenentatge de la llengua.

El resultat final és aquesta recopilació d'experiències, observacions, percepcions i sentiments que hem anomenat *Veus del món a Barcelona*, d'interès general per a tots els públics que, a més, esdevindrà lectura recomanada en els cursos bàsics de català.

El conjunt d'aquests treballs forma un material valuós que aporta elements d'anàlisi i reflexió sobre la nostra societat i la realitat dels nouvinguts. D'altra banda, la singularitat de *Veus del món a Barcelona* rau en el fet que és una obra escrita des de la diversitat, en llengua catalana i que aporta un punt de

vista intercultural amb un tarannà inèdit i fresc.

El projecte *Veus del món a Barcelona* s'ha dut a terme en el marc del pla d'acolliment lingüístic impulsat des del Centre de Normalització Lingüística de Barcelona (CNLB) per als cursos de primer nivell de català. En els darrers quatre anys, aquest pla ha permès triplicar el nombre d'inscripcions als cursos bàsics de català fins a arribar el 2006 a les 17.078 inscripcions. A més a més, aquesta nova etapa es caracteritza per la renovació de l'enfocament pedagògic dels cursos. Ara, treballem amb un model d'ensenyament enfocat a l'ús del català que parteix de situacions comunicatives molt properes als alumnes. També introduïm nous materials a classe i moltes activitats fora de l'aula que faciliten el coneixement de l'entorn dels alumnes i la seva incorporació a la vida de la ciutat.

En aquest nou context pedagògic, la publicació del llibre *Veus del món a Barcelona* adquireix un doble sentit: un de molt especial per als alumnes que hi han participat; i un altre, no menys important, per als alumnes que a partir d'ara s'inscriuran als cursos i llegiran les experiències que han escrit els seus companys com un referent que els encoratjarà a avançar en el seu aprenentatge i en la seva vida a la ciutat.

Llengua i Ús

Veus del món a Barcelona Recull de 107 històries de nous barcelonins i barcelonines

Autors diversos
Barcelona: Centre de
Normalització Lingüística de
Barcelona, 2007

Autora
Assumpta Escolà i Jordà
*Consorci per a la Normalització
Lingüística*